

Михайло ДИМИД

САМОЦЕНзуРА В ЖУРНАЛІ «БОГОСЛОВІЯ»

Вступ

Після довгої перерви вийшло нове число журналу «Богословія», що його видає Українське Богословське Наукове Товариство у Львові. Журнал побачив світ у березні 2011 р., позначений як том 70 і з датою 2006-2007 р. Він теж змінив формат і зараз його розмір 202×147мм. Це не новина для «Богословія», бо протягом свого майже 90-літнього існування журнал видавався в різному форматі, наприклад, в 1927 р. – 241×160мм., 1932 р. – 255×178мм., а від 1963 до 2005 р. – 238×168мм.

Перше число журналу побачило світ 1923 р. за редакцією отця доктора Йосифа Сліпого, згодом патріярха УГКЦ. На кольорову обкладинку «Богословія» спромоглася щойно від 2001 р. Варто зазначити, що журнал виходив у Львові із 1927 до 1942 р., в Римі – з 1963 до 1996 р., і знов у Львові – з 1998 р.

Нове число журналу «Богословія» представляє читачеві матеріали Конгресу богословів Української Греко-Католицької Церкви «Євхаристійне Сопричастя – виклик традиції та сучасності для традиційних Церков», скликаний Українським Науковим Богословським Товариством (УБНТ) у Львові 2-4 січня 2007 р. Б.

Ось зміст журналу:

ЗМІСТ**ЄВХАРИСТІЙНИЙ КОНГРЕС БОГОСЛОВІВ УГКЦ***Ігор Возняк*

Євхаристійне сопричастя – виклик традиції
та сучасності українських Церков 5

Софрон Мудрий

Привітальне слово учасникам Конгресу богословів 9

Софрон Мудрий

Євхаристія знак єдності, а не розподілу.
Точки для роздумів стосовно допуску
нез'єдинених священнослужителів до літургійного
сослужіння у Католицькій Церкві візантійського обряду....11

Володимир Війтишин

Спільне сослужіння Церков – це Христовий мандат 15

Михайло Димид

Вступне слово до учасників Конгресу богословів УГКЦ –
2-4 січня 2007 р. у Львові 21

Михайло Лесів

Унійний з'їзд у Львові 1936 року 25

Мирон Бендик

Шукання шляхів євхаристійного сопричастя і сослужіння у
творах первоєрархів УГКЦ XX і XXI століть..... 35

Король Клявза

Євхаристія в православній традиції 45

Антуан Аржаковський

Сопричастя Тіла та Крови Христових між християнами
католиками, протестантами та православними
є можливим 49

Микола Крокош

Євхаристійне сопричастя в єкуменічному діялозі 63

<i>Діонізій Ляхович</i>	
Відкриття богословської перспективи до сослужіння Євхаристії.....	77
<i>Михайло Димид</i>	
Досвід мелхітів у спробі відновлення сопричастя з православними.....	87
<i>Пшемислав Новаковський</i>	
Євхаристія в Римо-Католицькій Церкві і досвід інтеркомунії.....	97
<i>Любомир Ржиський</i>	
Відновлення еклезіяльної ідентичності – знак часу для Української Греко-Католицької Церкви	117
ДОКУМЕНТИ	
Програма Конгресу богословів УГКЦ на тему «Євхаристійне сопричастя – виклик традиції та сучасності для традиційних Церков	153
Звернення Блаженнішого Патріарха Любомира до учасників Конгресу	157

Проблематика

Перечислені матеріали дійсно були виголошені на Конгресі, однак вони не представляють всієї його картини. Цей висновок зумовлений трьома наступними факторами: 1) немає вступної статті редактора, яка б пояснила наміри та іншу специфіку публікації; 2) у відділі «Документи» не подані три основні документи Конгресу, а саме: «Урочисте звернення до Синоду Єпископів Української Греко-Католицької Церкви про пошук шляхів відновлення повного євхаристійного сопричастя між Церквами Київської традиції Конгресу богословів УГКЦ “Євхаристійне Сопричастя – виклик традиції та сучасності для традиційних Церков”, скликано-го Українським Науковим Богословським Товариством у Львові

2-4 січня 2007 р. Б.»¹; «Відкритий лист-звернення до богословів Церков Київської традиції Конгресу богословів УГКЦ «Євхаристійне Сопричастя – виклик традиції та сучасності для традиційних Церков», скликаного Українським Науковим Богословським Товариством у Львові 2-4 січня 2007 р. Б.»² і «Висновки та пропозиції Конгресу богословів УГКЦ «Євхаристійне Сопричастя – виклик традиції та сучасності для традиційних Церков»»³; 3) додана стаття Любомира Ржиського «Відновлення еклезіяльної ідентичності – знак часу для Української Греко-Католицької Церкви», яка не була прочитана на Конгресі, ані подана на Конгрес.

Основна проблема полягає в тому, що відповідальний редактор не пояснив: чому він лише подає доповіді поодиноких єпископів та науковців, а зовсім оминає колективний внесок учасників Конгресу, який, на мою думку, має неабиякий пророчий засяг. На це могли бути причини, але їх треба було озвучити. Інакше стає незрозумілим, про яку «науку» в науковому журналі йде мова, якщо в ньому не подано вичерпної інформації про згадувану подію? Очевидно,

¹ Урочисте звернення до Синоду Єпископів Української Греко-Католицької Церкви про пошук шляхів відновлення повного євхаристійного сопричастя між Церквами Київської традиції Конгресу богословів УГКЦ «Євхаристійне Сопричастя – виклик традиції та сучасності для традиційних Церков», скликаного Українським Науковим Богословським Товариством у Львові 2-4 січня 2007 р. Б. // <http://yulia-koshynsky.mylivepage.com/blog/160/8573_%D0%91%D0%B5%D0%B7_%D1%82%D0%B5%D0%BC%D0%B8?message_quote_form=8573&page=0> (веб-сайт *mylivepage* Юлія Кошинська, перегл. 27 квітня 2012).

² Відкритий лист-звернення до богословів Церков Київської традиції Конгресу богословів УГКЦ «Євхаристійне Сопричастя – виклик традиції та сучасності для традиційних Церков», скликаного Українським Науковим Богословським Товариством у Львів 2-4 січня 2007 р. Б. // <<http://www.axios.org.ua/go/viewtopic.php?f=26&t=1128&start=40>> (веб-сайт *Молодіжний православний форум "AXIOS"*, перегл. 27 квітня 2012).

³ Висновки та пропозиції Конгресу богословів УГКЦ «Євхаристійне Сопричастя – виклик традиції та сучасності для традиційних Церков» // <<http://www.ex.ua/view/12616267>> (перегл. 27 квітня 2012), а також: <<http://patriyarkhat.org.ua/ukr/authors/article;383/>> (веб-сайт *Патріярхат*, перегл. 27 квітня 2012).

що в такому випадку читач не матиме повної картини того, що відбувалося на Конгресі, не зрозуміє, який дух там віяв і які рішення були прийняті в результаті дискусій в численних робочих групах.

Причину такої «селекції» в науковому журналі мав би пояснити редактор у «Слові редактора». У випадку журналу «Богословія», який є журналом УБНТ, це стає ще більшою проблемою. Тут повстає питання, на якій підставі редактор офіціозу УБНТ дозволяє собі цензурувати Конгрес УБНТ – найвищий керівний орган Українського Богословського Наукового Товариства? Чому він, довідчений богослов і редактор, взяв на себе таку відповідальність?

Тут виринають два інші важливі питання: 1) чи наука – це представлення правди в її повній картині, чи, може, ні? 2) що ми розуміємо під висловлюванням «наукове богослов'я» і яким чином воно має служити вірі й розумові?

Події на Конгресі

Поставивши проблематику, вдаюся до реконструкції подій, що мали місце на Конгресі, на основі статей і документів, які віднайдено в Інтернеті:

11 січня 2007 р. читаю в: Новини УКУ⁴:

Євхаристійне сопричастя – виклик традиції та сучасності для традиційних Церков

2-4 січня 2007 року в приміщенні Львівської духовної семінарії Святого Духа з благословення Блаженнішого Любомира, Верховного Архієпископа Києво-Галицького, та Преосвященного владика Софрона (Мудрого), голови Синодальної комісії богословської освіти і виховання, відбувався Конгрес богословів УГКЦ на тему «Євхаристійне сопричастя – виклик традиції та сучасності для традиційних

⁴ Новини УКУ: *Євхаристійне сопричастя – виклик традиції та сучасності для традиційних Церков* // <<http://ucu.edu.ua/news/1550/>> (веб-сайт Український католицький університет, перегл. 25 квітня 2012).

Церков». У роботі цього наукового зібрання взяли участь близько 240 зареєстрованих учасників. Конгрес відбувся у 70-у річницю Унійного з'їзду у Львові (22-25 грудня 1935 року).

Ініціатива проведення конгресу вийшла з Українського наукового богословського товариства (УБНТ). Як співorganizатори до неї приєдналися Український Католицький Університет та семінарії України. Конгрес є одним із заходів реалізації сучасної мети УБНТ – сприяти розвитку української богословської думки в Україні та за її межами. Його мета, як про це згодом сказав митр. прот. д-р Михайло Димид, голова УБНТ, – окреслення ролі Євхаристії в еклезіологіях Церков, а зокрема, в еклезіології УГКЦ, та окреслення ролі, яку Євхаристія посідає в пошуку видимої єдності.

«Сама тема надається до широкої теоретичної дискусії, але не сміє не добачити реалій наших днів і різних церковних груп, які потрібно розглянути. Західна, латинська, традиція часто говорить про т.зв. євхаристійну гостинність з дуже різними наголосами. Різні представники нашої, східної, традиції здавалося б, цілковито одностайні в своїх теоретичних презентаціях, які далеко відбігають від практичних розв'язок. Одним словом, проблематика зовсім не є легкою, її потрібно трактувати відважно й обережно», – зазначив у листі до учасників Патріарх Любомир (Гузар).

Упродовж трьох днів роботи конгресу його учасники заслухали вісім доповідей, які розкривали питання сопричастя у різних його аспектах як в історії, так і в сучасності. Крім того, згідно зі своєю спеціалізацією, богослови працювали в шести малих групах, де виробляли пропозиції до остаточного документу конгресу. Цей документ під заголовком «Урочисте звернення до Синоду Єпископів УГКЦ про пошук шляхів відновлення повного євхаристійного сопричастя між Церквами Київської традиції» у підсумку був прийнятий 4 січня під час останнього пленарного засідання.

А ось що пише Департамент інформації УГКЦ 27 лютого 2007 р.⁵:

⁵ *Департамент інформації УГКЦ. Сопричастя між Церквами Київської традиції є в основному дисциплінарно-канонічного, а не догматичного характеру* // <<http://www.rr.lviv.ua/news.php?item=972&prn>> (веб-сайт *Радіо Воскресіння*, перегл. 25 квітня 2012).

Сопричастя між Церквами Київської традиції є в основному дисциплінарно-канонічного, а не догматичного характеру –

стверджують учасники Конгресу богословів УГКЦ «Євхаристійне сопричастя – виклик традиції та сучасності для традиційних Церков», скликаного Українським науковим богословським товариством (УБНТ) 2-4 січня 2007 року в 70-ту річницю Унійного З'їзду у Львові (22-25 грудня 1936 року). Ці збори, які зорганізувало УБНТ, зібрали 246 осіб зі всіх регіонів України, серед яких 6 єпископів.

Цими днями, з нагоди Неділі Православ'я, випущено в світ три документи, які Конгрес богословів опрацював у своїй триденній праці: «Урочите звернення до Синоду Єпископів УГКЦ про пошук шляхів відновлення повного євхаристійного сопричастя між Церквами Київської традиції», «Лист-звернення до богословів Церков Київської традиції» та найголовніший документ під назвою «Висновки та пропозиції».

«Висновки та пропозиції» – це результат праці наукових секцій, які, кожна по своїй спеціальності, працювали на Конгресі і запропонували думки в аспектах: історичному, догматичному, літургійному, канонічному, душпастирському та екуменічному.

Найосновнішою і чіткою позицією учасників Конгресу є думка, що «сопричастя між Церквами Київської традиції є в основному дисциплінарно-канонічного, а не догматичного характеру» (2.2 і 4.2). Теж важливо завважити смиренність богословів, які заявляють: «Ми згодні визнати помилки минулого та втрати... і заявляємо про свою відкритість до взаємних конструктивних зауважень, що можуть допомогти у відновленні та творчому переосмисленні нашої спільної спадщини» (2.9).

Богослови УГКЦ не тільки займаються теорією, але й пропонують дуже конкретні дії, як наприклад «усунення невідповідних запозичень у нашій богослужбовій практиці» (3.7) і «щоб у тих місцевостях, де після конфліктної ситуації між греко-католиками й православними щодо вжитку храмів для богослужінь прийшло примирення й знайдено спільну мову, врочисто це підтвердити актом взаємного перепрошення й прощення, щоб інші громади, де такого примирення ще не відбулося, бачили, що все-таки можливо подолати ворожечу заради спільного свідчення Христа» (5.2).

Документи пропонують ще багато інших свіжих ідей, які греко-католицькі богослови зробили своїми спільними. Важливим плодом Конгресу є також те, що УГКЦ збагатилася спільною зваженою думкою великого якісного числа своїх богословів про одне із найбільш життєдайних питань її існування.

На основі цих інформацій 29 жовтня 2007 р. РІСУ видає наступну статтю⁶:

Богослови УГКЦ шукають шляхи до відновлення сопричастя з православними братами

ЛьВІВ – Цими днями з нагоди Неділі Торжества Православ'я оприлюднено три документи зібрання богословів УГКЦ, що стосуються сопричастя між Церквами Київської традиції. Їх затвердив Конгрес богословів УГКЦ, що відбувся 2-4 січня 2007 року у Львові.

Документи носять назви: «Урочисте звернення до Синоду Єпископів УГКЦ про пошук шляхів відновлення повного евхаристійного сопричастя між Церквами Київської традиції», «Лист-звернення до богословів Церков Київської традиції» і «Висновки та пропозиції».

У першому документі учасники зібрання аргументують важливість питання сопричастя Церков Київської традиції: «З огляду на: відповідальність за виконання Христового заповіту «Щоб всі були одно» (Ів 17:21); спільну віру всіх християн в Єдину, Святу, Соборну й Апостольську Церкву; заклик ІІ Ватиканського Собору до поєднання розділених; потребу спільного християнського свідчення у сучасному світі висловлюємо наші щирі прагнення до відновлення евхаристійної єдності у Київській Церкві, первинна єдність якої постійно існувала у свідомості її вірних. Варто лише згадати спроби первоєрархів XVII століття Йосифа Велямина Рутського та Петра Могили «примирити Русь з Руссю» або окремі випадки евхаристійного співслужіння

⁶ *Богослови УГКЦ шукають шляхи до відновлення сопричастя з православними братами* // <<http://old.risu.org.ua/ukr/news/article;14438/>> (веб-сайт РІСУ, перекл. 25 квітня 2012), а також: <http://ukraina-em-portugal.blogspot.com/2007/10/blog-post_29.html> (веб-сайт *Капеланія Української Греко-Католицької Церкви у Португалії*, перекл. 25 квітня 2012).

в умовах переслідувань у ХХ столітті. (...) Просимо Вашого сприяння у пошуку шляхів відновлення євхаристійної єдності з іншими Церквами Володимирового хрещення, апостольське насліддя і таїнства яких ми визнаємо. Благословіть подальшу нашу працю до євхаристійного зближення через розгортання різнобічної програми відповідних дій, детальніше представлених у «Висновках та пропозиціях Конгресу», – сказано у зверненні до богословів Церков Київської традиції.

У ньому учасники Конгресу наголошують на потребі спільного обговорення «питання євхаристійного сопричастя між Українськими Церквами Володимирового хрещення»: «Ми хочемо радо поділитися плодами наших пошуків детальніше представлених у «Висновках та пропозиціях Конгресу», – йдеться у документі. – Водночас запрошуємо Вас розпочати спільну богословську працю – зустрічі на різних рівнях, формальному та неформальному, для того щоб ініціювати обмін думками та обговорення питання євхаристійного сопричастя між Українськими Церквами Володимирового хрещення. Наш заклик впливає з усвідомлення нашими Церквами спільної богословсько-літургійної та історично-культурної спадщини, яка спонукує нас до спільного зросту і щирого й відкритого спілкування. Такий богословський діалог може стати підготовчим етапом до скликання міжконфесійного Конгресу богословів цілої і єдиної у Бозі, але поки що по-людськи розділеної, Київської Церкви».

Найголовнішим документом, як зазначає Департамент інформації УГКЦ, є «Висновки та пропозиції». У ньому питання сопричастя учасники Конгресу розглядають в історичному, догматичному, літургійному, канонічному, душпастирському та єкуменічному ракурсах та висувають пропозиції на розгляд Синоду єпископів УГКЦ, «виходячи зі загального бажання сопричастя між Церквами Київської традиції».

У цьому документі богослови УГКЦ зокрема стверджують: «Незважаючи на окремі розбіжності богословських позицій, які існують між Православними й Католицькими Церквами (а особливо між Українською Греко-Католицькою Церквою і її православними сестрами в Україні – Українською Православною Церквою, Українською Православною Церквою Київського Патріархату і Українською Автокефальною Православною Церквою), між ними існує фундаментальна єдність віри, що й уможливило частинне (на рівні окремих вірних)

евхаристійне сопричастя між нашими Церквами, яке передбачене і рекомендоване II Ватиканським Собором (*Orientalium Ecclesiarum*, 26-27; *Unitatis Redintegratio*, 15)».

Висловлюючи свою позицію щодо можливості сопричастя між Церквами Київської традиції, богослови УГКЦ стверджують: «Ми згодні визнати помилки минулого та втрати... і заявляємо про свою відкритість до взаємних конструктивних зауважень, що можуть допомогти у відновленні та творчому переосмисленні нашої спільної спадщини» (2.9).

Але водночас, базуючись на історичному досвіді та попередніх спробах сопричастя, учасники Конгресу зауважують, що проблема «сопричастя між Церквами Київської традиції є дисциплінарно-канонічного, а не догматичного характеру» (2.2; 4.2).

На сьогодні дуже важливим у питанні сопричастя Церков Київської традиції є практичний аспект. У цьому плані Конгрес також висунув певні пропозиції, зокрема:

- «усунення невідповідних запозичень у богослужбовій практиці» (3.7),
- «щоб у тих місцевостях, де після конфліктної ситуації між греко-католиками й православними щодо вжитку храмів для богослужінь прийшло примирення й знайдено спільну мову, врочисто це підтвердити актом взаємного перепрошення й прощення, щоб інші громади, де такого примирення ще не відбулося, бачили, що все-таки можливо подолати ворожнечу заради спільного свідчення Христа» (5.2),
- «скликати Патріарший Собор, присвячений темі евхаристійного сопричастя, з тим, щоб не лише богослови, а вся Церква (миряни, монашество та духовенство на чолі з своїми єрархами) змогли дорости до розуміння потреби відновлення церковного сопричастя між поділеними гілками Київського християнства»,
- «звернути увагу відповідальним за вишкіл богословів, пресвітерів, катехитів та вірних на потребу формування евхаристійного благочестя у світлі сопричастя і єдності Церков».

«Важливим плодом Конгресу є також те, – вважають в Департаменті інформації, – що УГКЦ збагатилася спільною зваженою думкою великого якісного числа своїх богословів про одне із найбільш життєдайних питань її існування».

Владика Софрон Мудрий прокоментував результати конгресу так: «Вважаю, що є позитивний плід цієї зустрічі та праці, бо ми зрозуміли багато проблем. Ми побачили, що у питанні сопричастя не можемо йти великими кроками. Передусім мусимо на наших парафіях між нашими людьми, духовенством донести усвідомлення потреби сопричастя. Маємо пояснити, що таке сопричастя, в чому воно полягає, наскільки ми можемо і наскільки не можемо його практикувати».

Конгрес богословів УГКЦ «Євхаристійне сопричастя – виклик традиції та сучасності для традиційних Церков» був приурочений до 70-ї річниці Унійного З'їзду у Львові (22-25 грудня 1936 року). Конгрес організувало Українське наукове богословське товариство (УБНТ). Як повідомив Департамент інформації УГКЦ, у триденній роботі Конгресу взяли участь 246 осіб з усіх регіонів України, серед яких 6 єпископів.

Потім в журналі *Патріярхат* 2 (399) 2007, с. 3-4, виходить стаття Тараса Тима⁷:

Спільна Євхаристія: що неможливе у людей...

Про Конгрес богословів УГКЦ розповідає його учасник

2-4 січня 2006 р. у приміщені Львівської духовної семінарії Святого Духа відбувся Конгрес богословів УГКЦ «Євхаристійне сопричастя – виклик традиції та сучасності для традиційних Церков». Його організатором було Українське Богословське Наукове Товариство (УБНТ), але крім його членів, у конгресі взяли участь численні гості – представники інших Церков, Православних і Римо-Католицької, з України та з-за кордону, представники мас-медія, студенти-богослови і прості вірні.

Заслуговує на увагу вже той факт, що вперше з часів Другої світової війни богослови УГКЦ в Україні зібралися разом для ближчого знайомства, зустрічі і обміну думками про актуальні проблеми церковного життя. Відомо, що богословський світ УГКЦ дещо «фрагментований» на різні середовища, між якими бракує виходу назустріч одне одному і

⁷ Тимо Т. Спільна Євхаристія: що неможливе у людей... // *Патріярхат* 2 (399) 2007, с. 3-4 =<<http://patriyarkhat.org.ua/ukr/authors/article;371/>> (веб-сайт *Патріярхат*, перегл. 25 квітня 2012).

одностійдності у важливих питаннях. Ця ситуація має історичне коріння та об'єктивні причини (наприклад, наукове і духовне формування наших богословів у різних навчальних закладах в Україні і за кордоном та їх приналежність до різних церковних середовищ). Проте для здорового функціонування церковного організму, при збереженні розмаїття думок і напрямків богословлення, конечно необхідно шукати одностійдності щодо принципів богословських позицій.

Саме одним із таких фундаментальних для життя нашої Церкви питань є, на думку організаторів форуму, відновлення сопричастя між УГКЦ і «традиційними Церквами України» (за цим означенням в назві конгресу фактично слід розуміти три конкретні церковні юрисдикції: УПЦ, УПЦ КП і УАПЦ). З ініціативою внесення відповідних змін у церковне законодавство, які відкривали б дорогу для евхаристійного сопричастя між греко-католиками і православними цих юрисдикцій в Україні, виступили Блаженніший Любомир і Преосвященний Софрон Мудрий, єпископ-емерит Івано-Франківський на XI Генеральній Асамблеї Синоду Єпископів, яка відбулась у жовтні 2005 р. у Ватикані. Це означало б, що вірні греко-католики можуть безборонно приступати до Святого Причастя в Церквах вказаних православних юрисдикцій і навпаки, а священники цих Церков можуть спільно служити Божественну Літургію. Така ініціатива може видаватися дуже сміливою чи навіть невідповідною (з огляду на різноманітні розбіжності між Церквами та існуючі конфлікти), проте вона природно впливає з єкуменічної свідомості глибинної єдності українського християнства, яке сповідує одну віру і почитає Бога в однаковий спосіб.

Попри певну поспішність в організації конгресу (про його проведення було оголошено всього за півтора місяці) і не надто зручний час проведення (передріздвяні дні), що завадило деяким потенційним учасникам взяти в ньому участь, надзвичайно позитивно вразила представницькість цього форуму. На конгресі були присутні (і то не лише у звичній ролі почесних гостей, а як активні учасники) декілька єпископів УГКЦ – архієпископ кир Ігор Возняк, вл. Софрон Мудрий, вл. Володимир Війтишин, вл. Діонісій Ляхович, вл. Богдан Дзюрах, вл. Микола Сімкайло, вл. Михайло Колтун, а також керівники духовних навчальних закладів, настоятелі монаших

згромаджень, представники церковних адміністративних структур і парафій – всього 246 осіб.

Особливо цікаво відзначити те, що конгрес вийшов поза звичне вузьке коло академічних богословів, зацікавлених екуменічною проблематикою. На конгресі справді була представлена *Церква*. Це представництво охоплювало практично всі єпархії УГКЦ, різні церковні служіння, різні «богословські школи» всередині УГКЦ в Україні (були широко представлені Івано-Франківська духовна академія, Український Католицький Університет, львівський філіал Люблінського Католицького Університету, Тернопільська вища духовна семінарія, Дрогобицька духовна семінарія, Ужгородська академія). Надзвичайним позитивом конгресу була численна і активна участь парохіяльних священиків, часто з дуже віддалених від Львова парохій. Їх голос був особливо важливим в обговореннях і дискусіях, оскільки вони мають безпосередній досвід служіння «на місцях» і для них сопричастя є не теоретичною богословською проблемою, а питанням щоденного пастирського служіння.

Учасники конгресу працювали в декількох робочих групах: догматичній, літургійній, канонічній, екуменічній, пасторальній і церковно-історичній.

Пленарні доповіді стосувалися різних історичних, канонічних і богословських аспектів євхаристійного сопричастя між Церквами. Джерелом натхнення для учасників конгресу й історичними прикладами для наслідування були ініціативи до поєднання «Русі з Руссю» київських першоєрархів 17-го століття, а також недавнє порозуміння між двома розділеними частинами Антіохійського Патріархату – Антіохійською Православною та Мелхитською Греко-Католицькою Церквами. Доповідачі відзначали, що відсутність єднання наших церков у Євхаристії є неприродним, по суті, нехристиянським явищем. Його справжню причину слід шукати не в богословській площині (оскільки богословські різниці між нашими церквами не є непримиренними, а жодна з наших Церков офіційно не вважає іншої єретичною). Справжня причина криється радше в гріховному неприйнятті одні одних, взаємній виключності, гордині й амбіціях влади, а богословські, церковно-політичні, культурні різниці лише маскують і виправдовують існуючий розкол.

Метою груп було обговорення ідеї відновлення сопричастя з точки зору кожної зі згаданих богословських дисциплін та вироблення спільного звернення конгресу до Синоду Єпископів УГКЦ і до богословів Православних Церков. Слід відзначити, що праця груп була дуже предметною і плідною, а написаний у результаті цієї праці документ, напевно, буде одним із найсерйозніших екуменічних документів, що досі вийшли зі середовища УГКЦ.

Звичайно, учасники конгресу усвідомлюють складність порушеної ними проблеми і те, що відновлення сопричастя вимагатиме довгого, кропіткого і нелегкого приготування. Це приготування повинно охоплювати всі виміри життя Церкви і сягати серця кожного члена Народу Божого. Воно передбачає відкритість до прийняття іншого – нашого брата-християнина, вміння пожертвувати другорядним задля головного, здатності прощати і просити прощення. Зрозуміло також, що проблеми сопричастя не варто спрощувати і баналізувати, мовляв, Бог любить усіх, всі ми браття, тож нумо єднатися. Між нами (Церквами Київського християнства) справді існують богословські суперечності, які слід вирішувати в серйозному науковому діалозі, між нами стоїть непросте минуле і численні взаємні кривди, ми справді розійшлися по різних культурних світах і до певної міри стали «окремими» Церквами... Проте ініціатори й учасники конгресу щиро вірять в те, що попри ці об'єктивні труднощі ми можемо йти в напрямку відновлення єдності в Євхаристії, що допоможе нам побачити нашу глибинну спільність такою, якою вона є в Божих очах, і відтак реалізувати цю спільність у житті.

Неважко передбачити, що реакція багатьох православних на протягнуту богословами УГКЦ руку буде як мінімум стримано-скептичною, якщо не відверто негативною. Мабуть, подібною буде і настанова Ватикану. Принаймні про це свідчить дотеперішній досвід подібних починань в інших Церквах. Але навіть якщо плоди конгресу будуть дуже обмеженими і для можливості їх реалізації доведеться чекати ще багато років, все-таки важливо, що богослови УГКЦ зуміли відверто обговорити цю проблему і аргументовано висловити свою позицію стосовно неї. Мені здається, що на сучасному етапі розвитку церковного життя і богословської свідомості в нашій Церкві це осмислення і вироблення власної думки є, можливо,

не менш важливим і формуючим для нас, ніж те, чи буде голос конгресу почуто і належно сприйнято іншими Церквами, як і те, чи його починання увінчається швидким успіхом.

Від редакції: Офіційні документи, які постали в результаті цього триденного Євхаристійного конгресу, ще очікують благословення на оприлюднення від Патріярха Любомира. Редакція ознайомить читачів із цими документами, щойно вони будуть оприлюднені.

Прочитавши всі ці матеріали, неможливо не здивуватися поставі журналу «Богословія». Тим більше, що поважний канадський науковий богословський журнал «Логос» вже в місяці квітні 2010 р. (два роки тому!) у «Слові редактора»⁸ офіційно запитував: чому і хто займається цензурою текстів українських богословів і чому не друкуються матеріали Конгресу в журналі «Богословія»?
Ось український переклад того тексту:

**Римська Конгрегація віровчення та український екуменізм:
заклик до прозорості**

Цей номер журналу поміщає французький переклад Урочистого звернення, що його прийняло Українське наукове богословське товариство (УБНТ) як підсумок особливого Конгресу, що відбувся у Львові в січні 2007 року. Заключний документ «Євхаристійне сопричастя: виклик традиції та сучасності для традиційних Церков України» був схвалений майже двомастами греко-католицьких учасників.

Термін «традиційний» у назві стосується Церков, що походять з Володимирового хрещення у 988 році. Церкви Візантійської традиції – це, з одного боку, три православні юрисдикції (Московський Патріярхат, Київський Патріярхат та Автокефальні), а з іншого – Українська Греко-Католицька Церква. Вищезгадані Православні Церкви не лише не є у повному видимому сопричасті з Греко-Католицькою Церквою (і навпаки), але вони поділені також і між собою.

⁸ P. Galadza. Editorial: Rome's Congregation for the Doctrine of the Faith and Ukrainian Ecumenism: A Plea for Clarity // *Logos: A Journal of Eastern Christian Studies / Logos: Revue des études de l'Orient chrétien* 51, 1-2 (Ottawa 2010), с. 1-4.

Кожен, хто відвідує Україну, знає, наскільки розчарованими є люди доброї волі через поділи між християнами східної традиції. Є певна іронія в тому, що дехто з них згадує часи переслідувань, які змушували їх згладжувати відмінності. Звичайно, це проблеми складні, але, вочевидь, можна лише вітати поширене серед східних католиків і православних в Україні бажання відновити церковну єдність.

Підсумковий документ УБНТ був спробою скерувати цей процес. Він також продемонстрував бажання українських богословів обґрунтувати *sensus fidelium* і його натхненість Святим Духом. Проте документ не можна назвати радикальним. Навпаки! Єдиним потенційно спірним питанням є пропозиція, щоб у визначені дні – можливо, щороку на початку Великого посту – православні і греко-католики спробували співслужити Євхаристію після відповідних розважань, прощення та спільного проголошення нікео-константинопольського символу віри. Кожен, хто знайомий з «богословськими заявами» на Заході, знає, що такі пропозиції – цілком невинні, тим більше, що УБНТ сформулювало їх у контексті загальноприйнятої поваги до принципу *sentire cum ecclesia*.

Незважаючи на це, ми довідалися, що ватиканська Конгрегація віровчення (КВ) втрутилась, щоб заборонити публікацію документу в журналі *Богословія*, який є органом Українського богословського наукового товариства.

Такий розвиток розчарує і дивує принаймні з трьох причин: 1) документ не містить жодного речення богословської природи, що могло б навіть приблизно здаватися скандальним чи еретичним; 2) можна припустити, що деякі особи в Україні зіграли певну роль в інформуванні КВ про документ, тоді як інші згодом ввели заборону в дію; і 3) греко-католикам надіслали суперечливе послання: «Будьте вірні екуменізму», але уникайте конкретних ініціатив *в самій Україні*.

Останній пункт ключовий. Хто знайомий з риторикою навколо «уніятизму» протягом останніх двадцяти років, той знає, як часто Ватикан – цілком слушно – наголошував на тому, що українські греко-католики мають демонструвати добру волю щодо екуменізму. (І зверніть увагу, УБНТ не просуває «націоналістичний екуменізм» чи «патріотичну Церкву»). Документ чітко наголошує на включенні спільнот

Московського патріархату в Україні до примирення, а формульован-
ня УБНТ є цілком богословські.) Нам, однак, здається, що для деяких
ватиканських керівників конкретне місцеве розуміння, вочевидь, не
є суттєвим для українсько-католицького / російсько-православного
зближення. Натомість, так виглядає, що Ватикан заохочує україн-
ських греко-католиків до екуменізму для того, щоб придушувати іні-
ціятиви, які можуть не сподобатися Москві. Такого роду «екуменізм»
означає, для прикладу: не наполягати на праві служити греко-като-
ликам у Росії, не згадувати кардинала Гузара як патріарха і не засно-
вувати ординарії у східній Україні навіть після багатогодинних по-
яснень, що там існує очевидна потреба для таких структур.

Це все знову пахне тенденцією бачити Україну як просто сходинку
до Росії. Звичайно, українці не повинні мати жодних ілюзій. Вони *не*
є «великою рибою». Але саме тому, що все навпаки і українські хри-
стиyani є між «меншими» з братів, церковна влада повинна показати
турботу, гідну розп'ятого Господа, а не розрахунків, які нагадують
Realpolitik. І хоч ми припускаємо, що такі політичні маневри при-
таманні радше іншим ватиканським дикастеріям, а не КВ, залиша-
ється сумарний ефект «дії, вжитої від імені Святішого Престолу».

Папа Іван Павло II писав у *Orientalis Lumen* (Світло Сходу, 20), що він
має «перебувати на служінні Церкви, об'єднаній в любові. Завданням
Петра є постійний пошук шляхів, які підтримували б єдність. Він,
отже, не повинен створювати перешкод, але шукати цих шляхів». Пишучи ці слова, він визнав, що «спроби минулого мали свої недо-
ліки, які були результатом ментальності тодішніх часів і наслідка-
ми самого розуміння істин, що стосуються Церкви». Звертаючись
до католицьких східних Церков у § 21, він визнав, що:

«Ці Церкви носять на своїм тілі рани драматичного розбиття, бо ще
не досягнена цілковита єдність з православними східними Церквами,
з якими вони поділяють спільну духовну спадщину їхніх Отців. Тож
*постійне та спільне навернення є необхідним, щоб усі рішуче та з за-
палом поступали у напрямі взаємопорозуміння. навернення потрібне
також і лагінській Церкві, щоб належно шанувала та доцінювала гід-
ність східних... нехай на ділі покаже, набагато більше як у минулому,
наскільки шанує та подивляє християнський Схід і наскільки суттє-
вим вважає його внесок, щоб у повноті жити вселенськістю Церкви».*

Чи ми повернулися до такої атмосфери, яка панувала в Україні протягом століть після Берестейської Унії (1596), коли римо-католики у Польсько-Литовській Речі Посполитій, а згодом у Габсбурзькій імперії постійно звинувачували своїх братів греко-католиків у «недостатній вірності католицизмові»?

Греко-католики, перебуваючи на перехресті між католицьким Заходом і православним Сходом, звикли бути на хресті. Але ті, хто допомагає їм там перебувати, не мають обов'язку це робити. Ариматеець і жінки, які допомагали Ісусові, можуть послужити натхненням для всіх нас.

Петро Галадза
Головний редактор

Цей же журнал «Логос» видав французькою мовою не тільки головний документ Конгресу «Висновки та пропозиції», але й «Лист-звернення до богословів Церков Київської традиції».⁹

Події після Конгресу

Описані вище факти повинні були знайти своє легітимне місце на сторінках журналу *Богословія* 70 (2006-2007). Однак не знайшли, а до того ж, це число журналу насправді вийшло в 2012 р., так що змальована в ньому картина Конгресу вже дуже застаріла. Вона представляє неповний образ Конгресу, бо, як стає зрозуміло із передової статті протоєрея д-ра Петра Галадзи в «Логосі», відбулися нові, ще до кінця не з'ясовані події. Виходить, що Конгрес обговорювали

⁹ Ось координати тексту: Société Scientifique de Théologie d'Ukraine. Appel aux théologiens des Églises de tradition Kïévienne : Conclusions et propositions du Congrès des théologiens de l'Église Gréco-Catholique d'Ukraine, rassemblés sur le thème «La communion eucharistique: un défi à la tradition et à la modernité dans les Églises traditionnelles», convoqué par la Société Scientifique de Théologie d'Ukraine et qui s'est tenu du 2 au 4 janvier 2007 A.D. // *Logos* 51, 1-2 (2010), с. 123-136. Ці два тексти у французькій мові можна теж знайти тут: <<http://ucu.edu.ua/fr/rerelations-inter-confessionnelles/471/>> (веб-сайт *Український католицький університет*, перегл. 25 квітня 2012).

і вдруге, і втретє на різних непублічних зустрічах, які постараюся представити. А оскільки йде мова про закулісні церковні наради, то неможливо надати докази того, про що буде сказано далі.

У справі Конгресу відбувся обмін листами між Римським престолом і патріархом Любомиром. Тоді Блаженніший передав справу на обговорення окремим групам духовенства. Працювала одна «комісія», яку очолив митрофорний протоєрей, доктор богослов'я Іван Дацько. Мені відомо, що до її складу входив тоді отець доктор, ректор Семінарії Святого Духа Святослав Шевчук. Потім це питання розглядала інша «комісія», а саме богословський відділ Патріяршої курії УГКЦ під проводом керівника відділу – єпископа Ярослава Приріза, який зараз є правлячим архиєреєм Самбірсько-Дрогобицької єпархії УГКЦ. Хто ще входив до цих робочих груп, не знаю. Відомо мені, що богословський відділ Патріяршої курії УГКЦ приготував документ, який, напевно, передав патріархові, а на цій основі першоєрарх щось писав до Римського престолу.

При цьому слід зазначити, що мене, головного організатора цього Конгресу, ніхто ніколи не кликав на ніяку офіційну розмову, не пред'являв, ані не писав ніякого листа в цій справі, не опублікував негативної рецензії. Всередині УБНТ обструкцію чинила голова товариства, д-р Анна Боднар, мотивуючи необхідністю підпорядковуватися єрархії і покликаючись на єпископа Ярослава Приріза, який, за її словами, «радив» заключних документів Конгресу не друкувати. Натомість загальні виборчі збори УБНТ, що відбулись 11 грудня 2010 р. у Дрогобицькій духовній семінарії імені блаженних мучеників Северина, Віталія та Якима, постановили більшістю голосів, що всі матеріали Конгресу мають бути надруковані в журналі «Богословія».

Неясною і туманною є роль Українського католицького університету в цій справі. Основними редакторами документу «Висновки та пропозиції» були викладачі кафедри богослов'я ФБФ УКУ, члени УБНТ. Університет не захистив академічної свободи своїх науковців перед церковною єрархією. Навпаки, через негласні процедури

мене, як того, хто від імені 246 богословів підписав цей документ, Університет усунув від викладання еклезиології, без ніякого обговорення і без того, щоб хтось взяв на себе відповідальність за таке рішення. А найгірше в цій справі те, що все відбувалося так туманно, що навіть не було до кого відкликатися. Чи це все розвивалось за якимись вказівками, мені невідомо, але свою думку про це висловив прот. д-р Петро Ґаладза. Які інтереси керували поведінкою задіяних у цій справі людей – наукові, церковні, корпоративні, інші – про це хотілось би колись дізнатися.

Події перед Конгресом

Все, що дотепер було представлено, важливо зрозуміти і оцінити, співставляючи, зокрема, з офіційними публічними заявами чільних представників УГКЦ на *XI Генеральній асамблеї Синоду єпископів*, яка відбулася в Римі з 2 до 23 жовтня 2005 р. під проводом папи римського Венедикта XVI.

8 жовтня 2005 р. рано, на 10-му загальному засіданні, перед 238 отцями і в присутності Папи Римського, італійською мовою виступав відомий єпископ УГКЦ із Івано-Франківська Софрон Мудрий.¹⁰

¹⁰ Скорочений оригінальний текст його виступу поміщений на ватиканському веб-сайті:

<[http://www.vatican.va/news_services/press/sinodo/documents/bollettino_21_xi-ordinaria-2005/01_italiano/b13_01.html#-_S.E.R._Mons._Sofron_Stefan_MUDRY,_O.S.B.M.,_Vescovo_emerito_di_Ivano-Frankivsk,_Stanislav_degli_Ucraini_\(UCRAINA\)>](http://www.vatican.va/news_services/press/sinodo/documents/bollettino_21_xi-ordinaria-2005/01_italiano/b13_01.html#-_S.E.R._Mons._Sofron_Stefan_MUDRY,_O.S.B.M.,_Vescovo_emerito_di_Ivano-Frankivsk,_Stanislav_degli_Ucraini_(UCRAINA)>) (офіційний веб-сайт *La Santa Sede*, перегл. 25 квітня 2012):

«– S.E.R. Mons. Sofron Stefan MUDRY, O.S.B.M., Vescovo emerito di Ivano-Frankivsk, Stanislav degli Ucraini (UCRAINA)

La questione che pongo nasce da una esigenza pratica. In Ucraina, la situazione ordinaria della vita con tutti i suoi problemi e con le sfide del post-comunismo è del tutto comune a noi greco-cattolici come agli ortodossi.

Il canone 702 del CCEO vieta espressamente di concelebrare la Divina Eucaristia con i presbiteri non cattolici e viceversa. Questo canone nasce dalla esigenza di pienezza dell'unità fra le Chiese. Pur d'accordo, credo che vi sia la necessità di rivedere

Ось український переклад його слова:¹¹

«Запитання, яке я ставлю, впливає з практичних потреб. Життєву ситуацію в Україні, з усіма проблемами та викликами посткомуністичного періоду, ми, греко-католики, поділяємо з православними.

Канон 702 Кодексу Канонів Східних Церков виразно забороняє співслужіння Пресвятої Євхаристії з некатолицькими священиками і навпаки. Цей канон виходить з потреби повноти єдності між

questo canone rivalutando alcuni punti fondamentali dell'Eucaristia e dell'ecumenismo, precisando anche il termine "non cattolico" usato nel precitato canone.

Si deve sottolineare l'intima relazione fra Parola e Sacramento. L'annuncio della Buona Novella è rivolto a tutti. Il Sacramento è riservato a chi ha accolto l'annuncio e vi ha aderito con la fede. Il Battesimo introduce nel Corpo di Cristo, l'Eucaristia fa crescere e porta a compimento l'incorporazione. Così, l'Eucaristia non solo esprime l'unità della Chiesa, ma la produce. In quanto elemento costitutivo dell'unità, non può venir dopo; ma deve essere accolto come momento chiave per rendere pratiche le nostre aspirazioni ecumeniche.

In quanto espressione dell'unità visibile della Chiesa, in senso ontologico, cioè della pienezza dei mezzi della salvezza, è anche promessa della realizzazione fenomenica dell'unità visibile. La Eucaristia produce la piena unità visibile della Chiesa.

Di conseguenza, facendo partecipare i non cattolici ortodossi alla comunione, rendiamo reale l'unità fra noi.

Così una comune partecipazione alla celebrazione dell'Eucaristia fra cattolici e ortodossi e viceversa potrebbe essere quella luce che ci illumina per realizzare l'anelito dell'unico nostro Signore, Salvatore e Pastore: "Ut unum sint".

Queste esigenze forse non sono ben presenti nei rapporti ufficiali tra le nostre Chiese, ma si fanno sempre più sentire nel nostro lavoro pastorale quotidiano.

[00110-01.03] [IN093] [Testo originale: italiano]»

Англійський, німецький, французький, англійський та іспанський переклади можна знайти на сторінці: <http://www.vatican.va/news_services/press/sinodo/documents/bollettino_21_xi-ordinaria-2005/bollettino_21_xi-ordinaria-2005_index_it.html> (офіційний веб-сайт *La Santa Sede*, перекл. 25 квітня 2012).

¹¹ Український переклад можна знайти тут: Радіо Воскресіння. Повідомлення, 13 жовтня 2005: Що ще потрібно до єдності // <<http://www.rr.lviv.ua/news.php?item=720&prn>> (веб-сайт *Радіо Воскресіння*, перекл. 25 квітня 2012). Також дивись: о. Ігор Яців. Що ще потрібно до єдності? //

<<http://patriyarkhat.org.ua/ukr/authors/article;203/>> (веб-сайт *Патріярхат*, перекл. 25 квітня 2012).

Церквами. Хоч і погоджуюсь з цим, проте думаю, що є потреба переглянути цей канон, наново оцінити деякі основні положення щодо Євхаристії та екуменізму, в тому числі уточнити термін “некатолицький”, який вжито у вищезазначеному каноні.

Слід наголосити, що між Словом і Таїнством є дуже тісний зв'язок. Проголошення Доброї Новини звернене до всіх. Таїнство застережене для тих, хто радо прийняв проголошення та перебуває у повному приєднанні (до Церкви). Однак, єдність Церкви не лише виражається в Євхаристії, але й походить з неї. Як конститутивний елемент єдності, вона не може приходити *після* єдності – ми маємо її вітати як ключовий елемент втілення в життя наших екуменічних ідей.

Як вираження видимої єдності Церкви, в онтологічному розумінні, тобто як повноти засобів до спасіння, вона також є обітницею реалізації феномену видимої єдності. Євхаристія звершує повну видиму єдність Церкви. А отже, ми здійснюємо єдність між нами, коли дозволяємо некатолицьким православним брати участь у причасті.

Таким чином, взаємна співучасть у Євхаристійній відправі греко-католиків та православних могла б бути тим світлом, яке просвічує нас, щоб ми здійснили прагнення нашого єдиного Господа, Спасителя і Пастиря: щоб усі були одно.

Ці питання, можливо, недостатньою мірою артикулюються на офіційному рівні, але потреба у їх вирішенні стає дедалі відчутнішою у нашій щоденній душпастирській праці.»

10 жовтня 2005 р. рано, на 11-му загальному засіданні, перед 244 отцями і в присутності папи Римського, італійською мовою виступав патріярх Любомир¹², і ось український переклад

¹² Ось скорочений оригінальний текст його промови, як поміщений на ватиканському веб-сайті: <http://www.vatican.va/news_services/press/sinodo/documents/bollettino_21_xi-ordinaria-2005/01_italiano/b15_01.html> (офіційний веб-сайт *La Santa Sede*, перекл. 25 квітня 2012):

«– S.Em.R. Card. Lubomyr Husar, M.S.U., Arcivescovo Maggiore di Lviv degli Ucraini, Presidente del Sinodo della Chiesa Greco-Cattolica Ucraina (Ucraina)

«Credo, anzitutto, doveroso esprimere la mia gratitudine al Segretario Generale ed alla Commissione Preparatoria per aver tenuto conto delle osservazioni avanzate dalle Chiese Orientali sia nei Lineamenta che nell' Instrumentum Laboris.

його виступу¹³:

«Передусім маю висловити свою вдячність Головному секретареві та комісії з підготовки (Синоду), які звернули увагу на зауваження східних Церков, подані як у *Lineamenta*, так і в *Instrumentum Laboris* (робочі документи Синоду).

Я хотів би також висловити свою думку щодо Євхаристійних практик (№№ 22, 23, 24) у традиції Української Греко-Католицької

Vorrei anche intervenire sulla pratica eucaristica (nn. 22. 23. 24) nella Tradizione della Chiesa Ucraina Greco-cattolica, ma, volendo focalizzare il presente intervento su un altro problema, rinvio questo aspetto alla sola trattazione in scriptis.

Il problema che mi pongo in quanto Gerarca di una Chiesa Orientale sui iuris fa riferimento ai nn. 85, 86 e 87 dell' *Instrumentum laboris*. Mi esprimo in termini interrogativi. La mia premessa è che non ci può essere dubbio alcuno che l' *Eucarestia* è fons et culmen della vita e della missione della Chiesa. Ma anche per le Chiese Ortodosse questo è vero!

– Se la Liturgia è *regula fidei* (*lex orandi, lex credendi*).

– Se la Divina Liturgia celebrata dalle Chiese Orientali in comunione con la Sede di Roma e dalle Chiese Ortodosse o Apostoliche è identica per entrambe.

– Se è reciproco il riconoscimento della Successione Apostolica dei Vescovi e, conseguentemente, dei sacerdoti che la celebrano, allora la mia domanda è: cosa occorre di più per l'unità?

Esiste forse un' altra fons o un altro culmen superiore all' *Eucarestia*?

E se non esiste, perché non si permette la concelebrazione?

Una proposta finale. Anche per crescere nella comunione intra ecclesiale cattolica vorrei proporre che il prossimo Sinodo sia proprio dedicato alle Chiese Orientali.

[00087-01.05] [IN081] [Testo originale: italiano]»

Англійський, німецький, французький, англійський та іспанський переклади можна знайти на сторінці: <http://www.vatican.va/news_services/press/sinodo/documents/bollettino_21_xi-ordinaria-2005/bollettino_21_xi-ordinaria-2005_index_it.html> (офіційний веб-сайт *La Santa Sede*, перегл. 25 квітня 2012), натиснувши на одній із опцій нижче представлених: «15 – 10.10.2005 [Plurilingue, Francese, Inglese, Italiano, Spagnolo, Tedesco]»

¹³ Текст можна знайти тут: Радіо Воскресіння. Повідомлення, 13 жовтня 2005: Що ще потрібно до єдності // <<http://www.rr.lviv.ua/news.php?item=720&prn>> (веб-сайт *Радіо Воскресіння*, перегл. 25 квітня 2012). Цей самий текст можна знайти тут: о. Ігор Яців. Що ще потрібно до єдності? //

<<http://patriyarkhat.org.ua/ukr/authors/article;203/>> (веб-сайт *Патріярхат*, перегл. 25 квітня 2012).

Церкви, але, бажаючи у цьому виступі зосередити увагу на іншій проблемі, відкладає це питання.

Проблема, з якою я зіштовхуюся як Ієрарх Східної Церкви свого права, стосується 85, 86 та 87-го пунктів *Instrumentum Laboris*. Немає сумніву в тому, що Євхаристія є джерелом і вершиною життя і місії Церкви. Проте це є правдивим також і для Східних Церков! Висловлююся у формі запитання. Якщо Літургія є правилом віри (*lex orandi, lex credendi*), якщо Божественна Літургія, що відправляється Східними Церквами у сопричасті з Римським Престолом та з Православними чи Апостольськими Церквами є ідентичною для обох, якщо є загальне визнання апостольського наступництва єпископів, а отже, і священників, які її відправляють, то що ще потрібно для єдності? Чи може бути інше джерело чи вершина (життя), які б перевершили Євхаристію? Якщо ні, то чому співслужіння не є дозволеним?

Кінцева пропозиція. Для того, щоб зростати також в католицькому міжцерковному сопричасті, я хотів би запропонувати, щоб наступний Синод був присвячений Східним Церквам.»

Заключення

Не є приємно писати такі статті, але доводиться. Це не означає, що нічого доброго і гарного не відбувається. Якість єпископських виступів і колективних документів Конгресу богословів УГКЦ свідчить про позитивні тенденції в українському богослов'ї. Потрібно, однак, вказувати на болячки, щоб було відомо про туман, який напускається на наукове богослов'я в Україні з-за куліс. Для цього я порушив питання ролі «наукового богослов'я» і пов'язаних з цим непорозумінь, які мають місце в УГКЦ, УКУ і УБНТ. Моя стаття «Стан академічного богослов'я в УГКЦ»¹⁴, в якій я описав загальну ситуацію і запропонував кілька напрямів дії, викликала схвальні відгуки

¹⁴ Димид М. Стан академічного богослов'я в УГКЦ // <<http://risu.org.ua/ua/index/blog/~Думид/46429/>> (веб-сайт РІСУ, перегл. 25 квітня 2012). Стаття пердрукована в цьому числі журналу – *Метрон* 9 (2012).

і персональну підтримку науковців, але нашттовхнула на «омертá» і персональні атаки з боку адміністраторів. Я, однак, не розчарувався, і, оскільки писав із любов'ю, переконаний, що ця ситуація буде розглядатися не тільки в адміністративних кабінетах за закритими дверми, але також на відкритих форумах, де слово науковця і слово адміністратора будуть оцінюватися хоч би однаково. І знову ніяких дебатів, ніякої рецензії, бо дійсно: хто візьме на себе відповідальність за такий хаотичний стан богослов'я в Україні? А з тих, які думають інакше, навряд чи хтось хоче кидатися на амбразури і наражатися на «вогонь» тих, які нині адмініструють богослов'я.

Маю надію, що такого роду виступи допоможуть виробити розуміння того, що богослов'я як наукова дисципліна повинно мати місце в Україні. Але для цього ті, які покликані захищати і розвивати богослов'я, мусять навчитися, *щоб* це є – наукове богослов'я і які є його цілі. А відтак треба точно дотримуватися цих цілей і застосовувати лише ті методи, які століттями служили і далі служать науці. Інші методи можуть бути корисними, тільки не науці.

У відповідь на автоцензуру, яка мала місце не тільки в журналі «Богословія», а й в УГКЦ, УБНТ і УКУ, подаю в цьому числі журналу *Метрон* (№ 9, 2012) «забуті» редактором «Богословія» тексти: «Урочисте звернення до Синоду Єпископів Української Греко-Католицької Церкви про пошук шляхів відновлення повного євхаристійного сопричастя між Церквами Київської традиції Конгресу богословів УГКЦ “Євхаристійне сопричастя – виклик традиції та сучасності для традиційних Церков”, скликаного Українським Науковим Богословським Товариством у Львові 2-4 січня 2007 р. Б.»; «Відкритий лист-звернення до богословів Церков Київської традиції Конгресу богословів УГКЦ “Євхаристійне Сопричастя – виклик традиції та сучасності для традиційних Церков”, скликаного Українським Науковим Богословським Товариством у Львові 2-4 січня 2007 р. Б.», і «Висновки та пропозиції Конгресу богословів УГКЦ “Євхаристійне Сопричастя – виклик традиції та сучасності для традиційних Церков”».

Анотація

У статті ставиться проблема існування цензури в богословських колах УГКЦ і розкривається, яким чином це робиться. Для цього аналізуються події, які відбулися перед, під час і після Конгресу богословів УГКЦ 2007 р., та їх представлення в останньому журналі *Богословія* 70, а також в різних незалежних джерелах із Інтернету.

Mychajlo DYMYD

Self-censorship in the journal *Bohoslovia*

The main topic of the article is the existence of censorship in the theological circles of UGCC. The author reveals how this censorship works by analyzing certain events that took place before, during, and after the 2007 Congress of theologians of UGCC and looking at how those events were represented in the last issue of the journal *Bohoslovia* 70 and in various independent Internet sources.